

Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025

Plan van aanpak opgave Greenports en energietransitie

Definitieve versie

Datum: 20-12-2017

Auteur(s): Jaap van Rijn

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Projectdefinitie	3
2.1	Doel van het project 2017 - 2021	3
2.2	Doelgroepen	4
2.3	Scope van het project	4
2.4	Hoofdpijnen van de uitvoeringslijn.....	4
2.5	Randvoorwaarden, Uitgangspunten, Aannames, Beperkingen	5
2.6	Relaties en afhankelijkheden met andere projecten o.a. binnen het Energieakkoord.....	5
3	Projectorganisatie.....	5
4	Informatie en monitoring	5
5	Communicatie.....	6
6	Risicomanagement	6
7	Projectplanning en verwachtingen.....	6
8	Kosten	7
8.1	Capaciteit	7
8.2	Budget.....	7

1 Inleiding

Binnen de regio Holland Rijnland hebben gemeenten hun ambities en doelstellingen rondom klimaat/energie uitgesproken, meestal als onderdeel van een bredere Duurzaamheidsagenda. Het opstellen van het Energieakkoord regio Holland Rijnland zorgt voor een versterkt bestuurlijk commitment op reeds internationaal en nationaal afgesproken doelstellingen. In het Energieakkoord zijn een zestal uitvoeringslijnen geformuleerd.

Eén daarvan is de uitvoeringslijn **Greenports en energietransitie**. Als aanvulling op de reeds bestaande duurzame activiteiten en de overlegstructuren tussen gemeenten, regio en Greenports, kan de scope van de bestaande activiteiten binnen deze uitvoeringslijn worden verbreed en succesvolle aanpakken worden ondersteund of uitgebreid.

In de regio Holland Rijnland zijn drie Greenports actief, te weten **Duin- en Bollenstreek, Regio Boskoop en Aalsmeer**. De bedrijven in deze Greenports zijn allen actief in de sierteeltsector, waarbij elke Greenport binnen haar eigen specialisatie een dominante positie heeft op de internationale markt. Deze positie heeft de Duin- en Bollenstreek op de markt voor bollen en bolbloemen, Regio Boskoop voor bomen en vaste planten en Aalsmeer voor bloemen en planten. Hoewel elke Greenport haar specialisatie kent, zijn er ook veel onderlinge zakelijke relaties die de marktposities versterken. De Greenports richten zich op de gehele bedrijfsketen van veredeling, teelt en broeierij, importerende en exporterende handel en natuurlijk de logistiek.

2 Projectdefinitie

De rol van de regio en de gemeenten in het kader van HR Energieakkoord richt zich op het zoveel mogelijk ondersteunen van de Greenports bij de uitwerking en uitvoering van de energietransitie door samenwerking op het gebied van onderzoek, kennis, pilots, communicatie of lobby. Onderdeel hiervan is het in beeld brengen van zaken en regelgeving die belemmerend werken voor de energietransitie.

2.1 Doel van het project 2017 - 2021

Hoofddoel:

Het einddoel van het energieakkoord is een energieneutrale regio in 2050. Het doel voor de komende 4 jaar is ondersteuning van de (eerste) concrete kansen die er liggen om vanuit de Greenports impact te maken op de energietransitie. Er lopen al veel projecten en er ontwikkelen zich regelmatig nieuwe projectideeën.. Deze projecten willen we zonnig versterken (versnellen, meer bekendheid geven, nieuwe opstarten) vanuit Holland Rijnland waarbij een regionale aanpak een meerwaarde oplevert.

Subdoelen:

Op basis van de inventarisatie zijn er een drietal sporen te onderscheiden bij de Greenports namelijk: Energiebesparing, Warmte/ CO₂ en Mobiliteit.

Spoor 1 Energiebesparing bedrijven

Bewustwording bij de bedrijven over energiebesparing en opwekking vergroten. Hier is in alle Greenports behoefte aan. Aandacht voor infobijeenkomsten, branchegerichte aanpak handhaving en stimulering met bijv. Energiescans of het initiatief Energieke Regio. De kas als energiebron en zon op bollenschuren. Energiebesparing en duurzame energie-opwekking bij broeien, drogen of opslaan van bollen. Aanhaken bij uitvoeringslijn Energiebesparing.

Spoor 2 Warmte

Vooraf van belang om aan te sluiten bij de mogelijke toepassing van geothermie en restwarmte. Afstemmen en/of onderbrengen bij uitvoeringslijn Warmte.

Spoor 3 Mobiliteit

Ondersteuning van verduurzaming van vervoer en transport uit Greenport 3.0 en met name de stimulering van het trein- en bootvervoer. Hier valt de meeste energiewinst te behalen en is van belang voor alle Greenports. Vanuit Holland Rijnland wordt dit al financieel ondersteund. Extra ondersteuning wordt gevraagd voor de pilot *Smart Grid*, om het vrachtvervoer van en tussen de Greenports in de regio te verduurzamen. Afstemmen met uitvoeringslijn Mobiliteit.

Op basis van deze sporen zit de meeste toegevoegde in het versterken van duurzame mobiliteit (elektrificatie en vervoer per boot en rails) waar Greenports al mee bezig zijn.

Op den duur is het niet nodig om de uitvoeringslijn Greenport als aparte uitvoeringslijn in stand te houden, maar voor zover nog niet gebeurd, onder te brengen in de andere uitvoeringslijnen

Resultaten:

- 1) De Greenports hebben dit onderwerp al ambitieus opgepakt en hebben al vele aansprekende voorbeelden ontwikkeld. Met het Energieakkoord kunnen we deze voortgang structureel in beeld brengen en communiceren naar de rest van Nederland.
- 2) Dit zou bijvoorbeeld binnen een jaar vanaf nu kunnen leiden tot een deelname aan het Energieakkoord Holland Rijnland of een samenwerking in de vorm van een Green Deal?

2.2 Doelgroepen

Diverse doelgroepen kunnen en zouden de komende jaren aangesproken en gefaciliteerd moeten worden om bij te dragen aan het gewenste resultaat. We kunnen deze doelgroepen globaal indelen onder een tal van resultaatgebieden.

Samenleving	Beslissers	Co-creatoren
<ul style="list-style-type: none"> •(Tuinbouw)bedrijven •Burgers •Maatschappelijke partners	<ul style="list-style-type: none"> •Bestuur Greenports •College van B&W / Gemeenteraad •Portefeuillehouders Holland Rijnland •Rijks- en provinciale overheid	<ul style="list-style-type: none"> •Projectteam Energieakkoord •Collega Greenport ambtenaren •Managers Greenport Aalsmeer, Boskoop en Duin-& Bollenstreek •Provincie Zuid Holland •LTO Nederlande / Glaskracht •Professionals / Experts

2.3 Scope van het project

Wel: we richten ons op de gebieden in de drie Greenports in de regio Holland Rijnland. Greenport Aalsmeer ligt voor een groot deel in Noord-Holland.

Niet: grote projecten als CO₂- en (rest)warmtetransport vanuit Amsterdam vallen niet onder de scope van deze uitvoeringslijn.

2.4 Hoofdpijnen van de uitvoeringslijn

Belangrijke ontwikkelingen energietransitie Greenports:

Eerste inventarisatie

Energietransitie heeft al aandacht in de diverse plannen en programma's (bijvoorbeeld impulsagenda Greenport 3.0). Uit de gesprekken met de Greenports wordt duidelijk dat elke Greenport z'n eigen karakter heeft (open teelt, kassenteelt of een combinatie daarvan).

Gezamenlijk wordt via Greenport 3.0 ingezet op de verduurzaming van mobiliteit. Dagelijks rijden duizenden vrachtwagens vanuit de Greenports Europa in en in de regio zelf zijn veel transportbewegingen. Er zijn inmiddels initiatieven opgestart om rail- en bootvervoer te stimuleren (back on track) evenals elektrificatie van vrachtwagens, maar ook het verminderen van onnodige vervoersbewegingen (*One Stop Shop*).

Over toepassingen van restwarmte/CO₂/waterstof wordt verschillend gedacht. Aalsmeer richt zich voornamelijk op Metropoolregio Amsterdam, terwijl Boskoop en Duin-&Bollenstreek hierin mindere mate mee bezig zijn. Door de Greenports (met name Westland - Oostland) wordt samengewerkt om geothermie mogelijk te maken (uitvoeringslijn warmte) .

Inventarisatie per Greenport

Greenport Aalsmeer

“Aanleg van CO₂ – en warmte leidingen krijgt voldoende sturing. Ontwikkeling H₂productie en toepassing staat nog in de kinderschoenen. HR zou iets kunnen betekenen bij projecten als “Kas als Energiebron of bij kleine clusters zoals complex Roelofarendsveen”.

Greenport Duin & Bollenstreek

“De urgentie en noodzaak voor energietransitie lijkt voor glastuinbouwbedrijven net wat urgenter dan voor buitenteelt, maar ook hier liggen kansen. Denk aan bollen drogen, koel opslaan en broeien. . In het glastuinbouwgebied Rijnburg heeft een orchidee kweker voor de warmtevoorziening de samenwerking met een industriële bakker onderzocht. Op een ander schaalniveau zijn er kansen voor energietransitie op

handelsterreinen en dan met name de koelinstallaties of de energievraag vanuit mobiliteit en logistiek.

Greenport Boskoop

“Verduurzaming van bedrijven is noodzaak (vanwege schaalgrootte en gebrek erfopvolging). Zonnepanelen op kassen en schuren en participatie in zonnevelden en windmolens. Echter vooral richten op verduurzaming mobiliteit (Smart Grid transport en vervoer) wat ook een gezamenlijk belang is van de drie Greenports”.

2.5 Randvoorwaarden, Uitgangspunten, Aannames, Beperkingen

1. Inventariseren waar de behoefte ligt voor de Greenports en waar ondersteuning vanuit de regio / gemeenten een meerwaarde heeft.
2. Uitwerken rol regio:
  - vergroten bewustwording Energiebesparing bedrijven
  - lobby t.b.v. investeringen Warmte en Mobiliteit.
  - kennisdeling organiseren tussen gemeenten en Greenports.
  - eventueel fondsen en subsidie verwerving voor energietransitie.

2.6 Relaties en afhankelijkheden met andere projecten o.a. binnen het Energieakkoord

Energiebesparing (stimulering)

Ruimtelijke inpassing duurzame energieopwekking (zon- en wind op tuinbouwarealen)

Mobiliteit

Zon op daken

Warmte

3 Projectorganisatie

Projectfunctie	Naam	Rol	Overlegt
Ambtelijk opdrachtgever	Loes Bakker	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ambtelijk opdrachtgever 2. Ambtelijk eindverantwoordelijk	Op initiatief van de projectleider
Project-werkgroep	Jaap van Rijn (Katwijk) Anka Silvertand (Alphen a/d Rijn), Philippine van der Kleij (Noordwijkerhout), Ruud Kwant (Nieuwkoop), Jeroen Ververs (Holland Rijnland) Claudia de Kort (Holland Rijnland) Petrus Postma (Aalsmeer) Michiel Cappendijk (Duin- en Bollenstreek) Ron Kervezee (Boskoop)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trekker 2. Werkgroep leden 3. Agendaleden	Naar noodzaak

4 Informatie en monitoring

Overall: afspreken en systematiek binnen alle uitvoeringslijnen.

Om te monitoren of de gewenste doelen behaald worden sluiten we aan bij het project Monitoring dat de monitoring voor het gehele energieakkoord in kaart brengt. Daarnaast sturen we aan op het behalen van de voorgestelde mijlpalen. We streven naar een website, waarop alle initiatieven en iconische projecten in kaart en beeld gebracht worden.

5 Communicatie

Strategie

De communicatie van deze uitvoeringslijn dient onderdeel te zijn van het gehele, nog op te stellen communicatieplan ten behoeve van het energieakkoord. Per project cq uitvoeringslijn dient bekeken te worden welke middelen beschikbaar zijn. Een eenduidige helder communicatie (voorkomen van teveel verschillende zenders) is van belang.

Voor de communicatie over de Greenports wordt tevens gebruik gemaakt van de bestaande kanalen die al bij Holland Rijnland worden gehanteerd.

6 Risicomanagement

	Kansen	Bedreigingen	Risico's / ongewenste effecten
1.	Voor veel bedrijven is terugdringen energiegebruik noodzakelijk voor overleven	Weinig kennis over energietransitie Belemmerende wetgeving Beleid andere overheden (bv PZH, min EZ).....	Negatieve beeldvorming
2.	Positieve beeldvorming Vooruitstrevende sectoren die hiermee internationaal op de kaart staan	Ruimtelijke belemmeringen, ruimtegebrek.....(discussie windmolens/ zonneparken)	Negatieve beeldvorming
3.	Nabijheid van kennisinstellingen een belangrijke troef in onze regio, hiervan kunnen de Greenports profiteren.		
4.	Integrale aanpak thema mobiliteit vanuit inhoudelijke agenda te verbinden met de doelstellingen van de Greenports en hier gezamenlijk een invulling aan te geven.		

Samenwerking met diverse organisaties

Voor het realiseren van deze ambitie is samenwerking tussen publieke en (semi) private partners zoals de Greenports, LTO (Glaskracht) en anderen essentieel. Partijen geven deze samenwerking vorm door kennis te delen, te versnellen en samen te werken aan innovatieve voorbeeldprojecten.

7 Projectplanning en verwachtingen

Projectplanning 2018

	Januari 2018 Mijlpaal 1	Mei 2018 Mijlpaal 2	December 2018 Mijlpaal 3
Fases proces			
Spoor 1 Energiebesparing	Plan van Aanpak	Energiebijeenkomst Greenports	Ondertekenen Energieakkoord / Green Deal
Spoor 2 Warmte	Start:		
Spoor 3 Mobiliteit	- energiemonitoring - communicatie - info bijeenkomsten		

Verwachtingen periode 2019 - 2025

Vanuit het Energieakkoord / Green Deal werken met aan de faciliterende, stimulerende en verbindende rol vanuit de regio om in 2025 te komen tot een (50%) verminderde CO₂-uitstoot, (30%) energiebesparing en gebruik van (30%) duurzame energie.

8 Kosten

8.1 Capaciteit

Wie (naam, functie, organisatie)	Rol	Ureninzet per week	Expertise	Verantwoordelijke id
Jaap van Rijn – Katwijk	trekker	4	Voortgang bewaken Aansturen werkgroep	Deelname aan de werkgroep
Anka Silvertand	werkgroeplid	4	Contact Greenport Boskoop	
Philippine van der Kleij	werkgroeplid	4	Contact Greenport Duin- Bollenstreek	
Ruud Kwant	werkgroeplid	4	Contact Greenport Aalsmeer	

8.2 Budget

	Omschrijving	Specificatie	Begroot bedrag
1	Monitoring energiegebruik Greenports / communiceren resultaten		€ 5000,-
2	Infobijeenkomsten energiebesparing / energiecongres Greenports / Green Deal		€ 5000,-
	Totaal		€ 10.000,-

Bronnen

- <http://www.Greenportaalsmeer.nl/duurzaamheid/>
- <http://bloembollenweb.nl/thema/infoloket-duurzame-energie-1>
- Energiebrochure bloembollen 2017: <http://edepot.wur.nl/409004>
- Energiemonitor van de NL Glastuinbouw 2016: https://www.wur.nl/upload_mm/7/e/f/19a20c0f-09a6-4b28-baef-db97b7da77a6_2017-094%20Velden_rapport_def.pdf
- Watervisie bloembollen Milieuplatform Bloembollen / kavb : <https://assets.kavb.nl/docs/cf20db37-537e-4ee8-acec-5bb837436fe6.pdf>
- Topsectorproject Het Nieuwe Verwerken van bloembollen: <http://www.hetnieuweverwerken.nl/> stap 5. Totale project is 1,2miljoen en loopt vier jaar
- Vier handelsbedrijven sluiten duurzaamheidspact: <https://www.hortipoint.nl/vakbladvoordebloemisterij/handelspartijen-willen-teelt-en-handel-duurzame-bloemen-en-planten-versnellen/>
- Energieakkoord Greenport West-Holland: <http://www.hethelewestland.nl/nl/artikel/14323/energieakkoord-Greenport-ondertekend>
- Flowerscience congres via www.flowerscience.nl